

การระดมสมองเรื่อง “การป้องกันและต่อต้านคอร์รัปชัน” ครั้งที่ 43
โดย นายประมนต์ สุธีวงศ์
ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ครั้งที่ 157
วันศุกร์ที่ 11 พฤษภาคม 2555
ณ ห้องประชุมสนั่น สุมิตร อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 9
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

.....

นายประมนต์ สุธีวงศ์ ประธานภาคีเครือข่ายคอร์รัปชัน นำเสนอเรื่อง “การป้องกันและการต่อต้านคอร์รัปชัน” สารของการบรรยายกล่าวถึง ที่มาของภาคีเครือข่ายคอร์รัปชัน ภารกิจ แผนงานที่ทำ สรุปได้ ดังนี้

1. ที่มาของภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน

การต่อต้านคอร์รัปชัน เกิดขึ้นจากความริเริ่มของภาคเอกชนที่มีความเป็นห่วงประเทศชาติ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลการจัดลำดับองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI-SCORE : Transparency Index) ซึ่งมีการสำรวจทุกปี จากคะแนนเต็ม 10 ประเทศไทยได้ 3.4 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเท่ากับกลุ่มประเทศโคลัมเบีย เอลซัลวาดอร์ กรีซ โมร็อกโก เปรู สำหรับประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 5 ได้ 9.2 คะแนน แสดงว่าการทำงานค่อนข้างโปร่งใส แม้กระทั่งมาเลเซีย หรือ บรูไน ก็มีคะแนนสูงกว่าประเทศไทย จากข้อมูลดังกล่าวก่อให้เกิดความเป็นห่วงในภาคธุรกิจและสังคมที่เห็นว่าถ้าไม่ทำอะไรเลยภาพพจน์ของประเทศไทยทั้งภายในและต่างประเทศจะเลวร้ายลงเรื่อย ๆ

ประกอบกับ ผลจากการสำรวจดัชนีคอร์รัปชันไทยของมหาวิทยาลัยหอการค้า เมื่อถามว่า “ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจกับภาครัฐจะต้องจ่ายเงินพิเศษแก่ข้าราชการ/นักการเมืองที่ทุจริตเพื่อให้ได้สัญญาหรือไม่” พบว่าร้อยละ 79.7 ตอบว่าจ่าย และจากการสำรวจในปี 2542, 2546, 2552 และ 2553 พบว่ามีการจ่ายมากขึ้น โดยปี 2542 เงินพิเศษที่ต้องจ่ายให้กับการทำงานกับภาครัฐอยู่ระหว่างร้อยละ 1 - 5 ซึ่งเป็นคำตอบจากผู้ประกอบการร้อยละ 28.8 นับว่าเป็นอัตราที่สูง และเมื่อพิจารณาในปี 2553 พบว่าต้องจ่ายมากกว่าร้อยละ 25 จากจำนวนผู้ตอบร้อยละ 30.6 แสดงว่าสถานการณ์เลวร้ายมากขึ้นทุกปี มีการจ่ายเงินมากขึ้น หรือมีการเรียกร้อยมากขึ้น ตัวเลขที่ได้มาจากผู้ประกอบการเป็นข้อเท็จจริงที่เครือข่ายคอร์รัปชันพยายามจะสำรวจเรื่องนี้ทุก 6 เดือน เพื่อพิจารณาว่าหลังจากทำงานไปแล้วช่วงหนึ่ง ตัวเลขเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงหรือไม่

บุคคลที่ควรชื่นชม 2 ท่าน ได้แก่ คุณชาญชัย จารุวัตร อดีตประธานและกรรมการอำนวยการสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Institute of Directors : IOD) และ คุณดุสิต นนทะนาคร อดีตประธานหอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นกำลังสำคัญที่ร่วมกันคิดว่าจะต้องผืนกำลังเพื่อรณรงค์การต่อต้านคอร์รัปชัน โดยให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำ ความคิดดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ปี 2554 ปัจจุบันทั้ง 2 ท่านเสียชีวิตแล้ว นักธุรกิจกลุ่มหนึ่งจึงขอให้คุณประมนต์ สุธีวงศ์ ช่วยองค์กรนี้ต่อไป เพราะจะหาผู้ที่เป็นนักธุรกิจจริง ๆ มาทำงานนี้คงยาก เพราะนักธุรกิจมีความเกี่ยวโยงในหลายเรื่อง คงจะมีความหนักใจ คุณประมนต์ คิดว่าตนเองมีอาชีพเป็นลูกจ้าง และมีแพลนน้อยที่สุด จึงรับอาสามาขับเคลื่อนกระบวนการ ทั้งคุณชาญชัย จารุวัตร และคุณดุสิต นนทะนาคร เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนวชิราวุธ เป็นรุ่นน้อง ศ. ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช นำชื่นชมที่โรงเรียนวชิราวุธผลิตคนที่มีความคิดดีต่อสังคม

วันที่ 25 กันยายน 2554 เป็นวันเปิดตัวการต่อต้านคอร์รัปชัน มีการเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาในเรื่องนี้ไปร่วมเดินรณรงค์ต่อต้านคอร์รัปชันที่สวนลุมพินี ได้เชิญทั้งอดีตนายกรัฐมนตรี คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และนายกรัฐมนตรีปัจจุบัน คุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มาร่วมงาน พร้อมด้วยประธานหอการค้าไทย คุณพงศ์ศักดิ์ อัสสกุล และประธานวุฒิสภา มีประชาชนมาร่วมเป็นหมื่นคนจนต้องปิดถนนสี่ลม ขยายเส้นได้สิบห้าบาท จะเห็นว่าพลัง

ประชาชนยิ่งใหญ่ เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจกับคณะทำงาน และเชื่อว่าคนเหล่านี้จะสนับสนุนถ้าทำในสิ่งที่สามารถผลักดันได้

2. สมาชิกภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน

องค์กรที่ร่วมเป็นสมาชิกภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชันขณะนี้ มี 40 องค์กร องค์กรนำที่ทำเรื่องนี้มี หอการค้าไทย สมาพันธ์หอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สมาคมอุตสาหกรรม และบริษัทจดทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งมาจากภาคเอกชน องค์กรภาครัฐ องค์กรอิสระ มีสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ สมาคมคณะกงสุลกิตติมศักดิ์ (แห่งประเทศไทย) จะเห็นได้ว่าสมาชิกมาจากองค์กรที่หลากหลาย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รายงานเหล่านี้เป็นตัวอย่าง ซึ่งเมื่อแรกเริ่มมีอยู่ 6 - 7 องค์กร องค์กรเหล่านี้มีการทำงานในระดับขององค์กรอยู่แล้ว เมื่อร่วมเป็นสมาชิกภาคีฯ ก็จะมีการทำงานร่วมกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยจะมีการประชุมใหญ่ปีละ 3 - 4 ครั้ง

จากการสำรวจโดยใช้คำถามว่า “เห็นด้วยหรือไม่ที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชันแต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคมเป็นสิ่งที่รับได้” พบว่า ในปี 2553 เห็นด้วยร้อยละ 32 ปี 2554 ลดลงเหลือร้อยละ 16 และคำถาม “เห็นด้วยหรือไม่ว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัวไม่ได้เกี่ยวกับตัวเองโดยตรง” พบว่า ในปี 2553 เห็นด้วยร้อยละ 31 ปี 2554 ลดลงเหลือร้อยละ 15 นับว่าเป็นแนวโน้มที่ดี เมื่อเริ่มมีกระบวนการต่อต้านคอร์รัปชันแล้วได้ผลการตอบรับที่ดี

3. การกิจของภาคีเครือข่ายคอร์รัปชัน

ภาคีเครือข่ายคอร์รัปชันมีกลยุทธ์ในการทำงาน 3 ด้าน เรียกว่า 3 ป. ต่อต้านคอร์รัปชัน

ป. แรกคือ **ปราบปราม** เป็นเรื่องของภาคราชการ องค์กรอิสระ เช่น ป.ป.ช. และ ป.ป.ท.ซึ่งเป็นการใช้กฎหมายบังคับ และเป็นหน่วยงานที่สามารถเข้าไปตรวจสอบได้

ป. ที่สองคือ **ป้องกัน** เป็นการป้องกันและเฝ้าระวัง ประสานงาน ทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต สิ่งที่ภาคีเครือข่ายฯ ให้ความสำคัญคือการช่วยสร้างระบบให้มีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูล และตรวจสอบได้ ถ้าทำได้ถือว่าเป็นการป้องกัน ซึ่งดีกว่าปล่อยให้เกิดขึ้นแล้วค่อยแก้ไข ทั้งนี้ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ยากจะชัดเจนว่ามีการทุจริตเกิดขึ้น แต่กระบวนการปราบปราม กระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายของประเทศไทยเข้ามามากกว่าจะพิสูจน์ได้หรือนำไปสู่การตัดสินที่สิ้นสุด ดังนั้นความเกรงกลัวในเรื่องการปราบปรามน้อยมาก จึงให้ความสำคัญกับการป้องกัน

ป. ที่สามคือ **ปลูกฝัง** เป็นการปลูกฝังให้เยาวชน นักศึกษา ประชาชน มีจิตสำนึกว่าการไม่รับสินบน การคดโกงเป็นสิ่งที่ต้องช่วยกัน แล้วสอนให้เป็นคนดี โดยหวังว่าในอนาคตประเทศไทยจะมีเยาวชนที่โตขึ้นแล้วเห็นว่าการเป็นคนดีเป็นเรื่องสำคัญ

ผู้ทำงานทั้งหมดเป็นอาสาสมัคร ทำงานโดยไม่มีผลตอบแทน ขณะนี้มี core group ประมาณ 10 องค์กรที่ส่งผู้แทนมาร่วมงาน เช่น หอการค้า สมาคมอุตสาหกรรม สมาคมธนาคาร ซึ่งจะร่วมหารือกลยุทธ์ และติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานทุกเดือน มีกลุ่ม Think Tank Strategy มองเชิงกลยุทธ์ว่าจะต้องทำอะไรเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่ต้องการ และมี 4 Sub Groups ประกอบด้วย Children & Public, Private Organizations, Media และ State Bodies ที่ได้รับการประสานงานจากกลุ่มต่าง ๆ โดยทั้งหมดจะเชื่อมโยงกลับไปที่ระบบว่าเรื่องการป้องกันการปลูกฝัง ใครจะทำอะไรเป็นต้น เป็นงานที่มีการนำเสนอ สนับสนุน ติดตามผลงาน และการประสานงานกัน อย่างใกล้ชิด เช่น เรื่องการป้องกัน ถ้ารู้ว่ามีเหตุการณ์ที่จำเป็นต้องรายงานให้หน่วยงานภาครัฐทราบ เครือข่ายภาคีฯ จะส่งเรื่องไปให้ภาครัฐ ภาครัฐมีหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบข้อมูลว่าควรดำเนินการอย่างไรต่อไป

4. ป. ป้องกัน

ภารกิจของภาคีเครือข่ายฯ ที่สามารถทำได้คือ การป้องกัน และ การปลุกฝัง ส่วนการปราบปรามเป็นหน้าที่ของภาครัฐ ภาคีเครือข่ายฯ ทำงานร่วมกับ ป.ป.ช. ในด้านการป้องกันหลายเรื่อง เพราะบางเรื่องต้องอาศัยอำนาจรัฐในการดำเนินการ เช่น การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐส่วนใหญ่มีวงเงินสูง ต้องมีการประมูล การทุจริตในการประมูลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการประมูล ระหว่างการประมูล และ หลังจากผู้ได้รับงาน

ก่อนการประมูล การทุจริตเกิดจาก การ lock spec การกำหนด TOR และการกำหนดราคากลาง

ระหว่างการประมูล การทุจริตเกิดจาก การฮั้วประมูล ตัดคุณสมบัติ

หลังจากผู้ได้รับงาน การทุจริตเกิดจาก การลด spec แก้ไข TOR และตรวจรับงาน

กระบวนการเริ่มจาก ก่อนการประมูล มีการกำหนดภารกิจของงานที่จะประมูล (TOR) ที่เอื้อประโยชน์ต่อบางคน หรือ lock spec ของผู้ที่จะเข้าร่วมงานประมูล หรือตั้งราคากลางให้สูงกว่าความเป็นจริง ซึ่งการตั้งราคากลางจะมีกระบวนการที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการแข่งขันได้ ในระหว่างการประมูล สิ่งที่ได้คือคนที่กำหนดไว้แล้วควรเป็นผู้ชนะ การประมูลก็จะมีอาการฮั้วกัน หรือถ้ามีคนที่ไม่อยู่ในกลุ่มเข้าร่วมประมูลก็จะตั้งคุณสมบัติที่ทำให้ไม่สามารถร่วมประมูลได้ หลังจากได้ผู้รับงานแล้ว ถ้าผู้ประมูลได้ไม่อยู่ในกลุ่มซึ่งเป็นพรรคพวกที่ต้องการให้ทำงาน จะมีการกลั่นแกล้งโดยตรวจรับงานไม่ผ่าน อ้างว่างานไม่ถูก spec หรือถ้าผู้ประมูลได้เป็นผู้ที่จะให้การสนับสนุน อาจมีการแก้ไข TOR ลด spec เพิ่มเงิน หรือตรวจรับงานอย่างอะลุ่มอล่วย เป็นต้น

สิ่งที่ภาคีเครือข่ายฯ ประสงค์จะทำคือ ปรับปรุงกระบวนการทั้งหมด เพื่อให้ขั้นตอนและการดำเนินงานมีความโปร่งใส เป็นธรรมมากขึ้น

5. แนวร่วมปฏิบัติ

ภาคีเครือข่ายฯ อยู่ในระหว่างการดำเนินงานโครงการแนวร่วมปฏิบัติทางภาคเอกชน ซึ่งเกี่ยวกับรูปแบบการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเชิญผู้ประกอบการกลุ่มงานใหญ่ 4 - 5 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้รับเหมาที่รับงานกับภาครัฐ กลุ่มโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มการซื้อเวชภัณฑ์ต่าง ๆ ของรัฐ และกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ และสอบถามว่า ถ้าจะให้การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐมีความเป็นธรรมมากขึ้น กลุ่มงานต้องการอะไร ควรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ขณะนี้ได้รวบรวมคำตอบและข้อเสนอส่งไปที่ ป.ป.ช. แล้ว หาก ป.ป.ช. เห็นชอบจะส่งเรื่องต่อไปยังคณะรัฐมนตรี โดยขอให้มีการปรับปรุงกระบวนการ ทำได้หรือไม่ ถ้าทำไม่ได้เพราะเหตุใด ขณะนี้อยู่ระหว่างการติดตามว่า ป.ป.ช. จะให้ดำเนินการอย่างไร

แนวร่วมปฏิบัติทางภาคเอกชนยังได้ทำกิจกรรมกับ IOD โดยในระดับบริษัทประมาณ 70-80 แห่งได้ลงนามในสัญญาว่ากันว่าจะไม่ยอมจ่าย ไม่ยอมถูกเรียกร้องอะไรทั้งสิ้น และถ้าบริษัทใดปฏิบัติมิชอบจะถูกประณามและต้องออกจากสังคมนี้ จะเห็นว่าในระดับบริษัทมีการณรงค์เพื่อรวมพลังกลุ่มคนที่พร้อมจะช่วยเหลือกันในเรื่องดังกล่าว

ภาคเอกชนได้เสนอแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้การแข่งขันเป็นธรรม โดยขอให้มีผู้แทนของผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมอยู่ในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ เพื่อพิจารณาความโปร่งใส แต่ไม่มีหน้าที่ตัดสินใจ ข้อเสนอแนะนี้จะอาศัยอำนาจ ป.ป.ช. ใช้กฎหมายมาตรา 103 เสนอขออนุมัติไปยังคณะรัฐมนตรี และอีกสิ่งหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์คือ สื่อมวลชนซึ่งมีความตื่นตัวค่อนข้างมาก สนใจที่จะมีส่วนในการเผยแพร่เป็นกระบอกเสียงให้กับภาคีเครือข่ายฯ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 103/7- 8 กำหนดให้ผู้ที่ทำงานกับภาครัฐต้องทำบัญชีแยกเป็นโครงการว่ารายรับรายจ่ายคืออะไร และส่งบัญชีให้กับสรรพากร เพื่อตรวจสอบที่มาที่ไปของเงิน ถ้ามีการจ่ายเงินในลักษณะที่ไม่มีเหตุผลก็就会被สอบสวนได้ ในขณะเดียวกันภาครัฐก็มีข้อบังคับให้หน่วยงานราชการเปิดเผยรายละเอียด

งบประมาณของโครงการ เช่น โครงการซ่อมถนน ต้องบอกว่าถนนอยู่ที่ไหน งบประมาณในการซ่อมเป็นเท่าไร ราคากลางที่กำหนดไว้เป็นเท่าไร เรื่องนี้ภาคีเครือข่ายฯ ได้เร่งรัด และเรื่องได้เสนอไปที่คณะรัฐมนตรีแล้ว คณะรัฐมนตรีส่งไปให้กฤษฎีกาพิจารณาในรายละเอียด โดยสรุปเรื่องนี้ยังอยู่ในความพยายามที่จะให้มีการโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล

6. โครงการหมาเฝ้าบ้าน

โครงการหมาเฝ้าบ้าน จะมีหมา 2 ประเภท คือ หมาเห่า กับ หมากัด หมาเห่าเป็นประเภทไปดูแลโดยไม่มีความรู้ความชำนาญพิเศษ แต่เห็นอะไรสงสัยก็เห่าไว้ก่อน หมากัดเป็นประเภทที่ได้รับการฝึก มีวิทยายุทธ์ในการเจาะลึก โครงการหมาเฝ้าบ้านเริ่มด้วยการเปิดรับอาสาสมัคร ในระยะแรกเปิดรับที่กรุงเทพฯ และจะเปิดรับสมัครในทุกภาคต่อไป อาสาสมัครรุ่นแรกประมาณ 200 คนได้รับการอบรมแล้วในเรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิธีตรวจสอบโครงการ การประพจน์ตนในการเป็นผู้นำโครงการ วิธีปฏิบัติการ การพูดที่เป็นภัยต่อตัวเอง เป็นต้น ขณะนี้มีการฝึกอบรมอีกรุ่นหนึ่งซึ่งคัดมาประมาณ 30 คน เป็นการฝึกเข้มในวิธีการเจาะเรื่อง มีนักข่าวที่มีความชำนาญในการเจาะข่าว ทีมวิศวกร สถาปนิก ช่วยประกอบเมื่อเข้าไปดูโครงการ เช่น โครงการสร้างถนน งบประมาณห้าร้อยล้านบาทน่าจะเป็นสองร้อยล้านบาท ก็จะมีการรายงานกลับมา

การทำงานดังกล่าว ภาคีเครือข่ายฯ จะมีกระบวนการคุ้มครองกรณีถูกข่มขู่ และอาสาสมัครที่อบรมแล้วจะจัดกลุ่มตามความชำนาญ และความสนใจ ให้ทำงานเป็นทีม เมื่อออกไปเฝ้าดูโครงการต่าง ๆ สามารถแจ้งข่าวสารเข้ามาที่ Facebook, E-mail หรือ Phone App "I lert you" ซึ่งเป็น software ที่เยาวชนช่วยสร้าง เมื่อได้รับข้อมูลจะมีเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ ถ้าเป็นข้อมูลที่มีมูลเหตุควรทำต่อไป ก็จะดำเนินการโดยแจ้งไปที่หน่วยงานปราบปรามหรือสื่อมวลชน สื่อมวลชนจะเผยแพร่ข่าวเป็นการกดดันหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ภาคีเครือข่ายฯ จะมีการเสวนาโต๊ะกลมเป็นประจำเพื่อพิจารณาเรื่องที่ส่งเข้ามา หากเป็นเรื่องที่มีสาระก็จะเชิญผู้เกี่ยวข้องและมีความรู้มาหารือว่าควรทำอย่างไรต่อไป

โครงการ "ฮั้วไม่จ่ายสินบน" เป็นการรวมตัวของภาคเอกชนที่ทำงานกับภาครัฐ โดยร่วมลงนามและตกลงว่าจะไม่จ่ายสินบน เช่น การขออนุญาตต่อเติมบ้าน ต้องทำเรื่องยุ่งยากมีค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากรายการปกติ เป็นขบวนการที่ทำให้เกิดความอึดอัด ถ้าเจ้าหน้าที่รัฐเรียกร้องต้องไม่จ่ายแล้วจะฟ้องด้วย ขณะนี้มีหน่วยราชการ 2-3 แห่งยินดีมาทำงานร่วมกับภาคีฯ โดยจะนำกระบวนการทั้งหมดมาพิจารณาปรับปรุงโดยลดโอกาสการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐให้น้อยลง เพราะการใช้อำนาจรัฐในทางที่ใช้ดุลยพินิจจะเปิดโอกาสให้มีการให้ - เรียกร้องสินบน เรื่องนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ ถ้าทำเสร็จจะกำหนดได้ว่าจะได้รับใบอนุญาตภายในกี่วัน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากปกติ เป็นต้น

7. ป. ปลุกฝัง

การปลุกฝัง เป็นเรื่องเกี่ยวกับเยาวชน และการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อปลุกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดี มีโครงการที่น่าสนใจสำหรับมหาวิทยาลัย คือโครงการ "พบกับนวัตกรรมรับคนดีเข้าทำงาน" โดยนักศึกษาที่ร่วมงานกับภาคีเครือข่ายฯ ผ่านกระบวนการอบรมและมีส่วนร่วมในเรื่องนี้มาแล้ว จะมีโอกาสในการรับเลือกเข้าทำงานนอกเหนือจากความรู้ความสามารถในวิชาชีพจากบริษัทที่ร่วมอยู่ในภาคีฯ และมีโครงการ "โตไปไม่โกง" เป็นโครงการของกรุงเทพมหานคร ที่กำหนดให้ทุกโรงเรียนใน กทม. ปลุกฝังเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ไม่คดโกง รักความเป็นธรรม เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

วันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2555 นายกรัฐมนตรีจะประกาศตรณรงค์การต่อต้านคอร์รัปชัน ทั้งนี้ นโยบายการต่อต้านคอร์รัปชันได้ประกาศในรัฐสภาแล้วเมื่อครั้งแรกที่แถลงนโยบายการดำเนินงานของรัฐบาล

นายประมนต์ สุธีวงศ์ ให้ข้อคิดเห็นว่าถ้าไม่มีกลุ่มบุคคลทำเรื่องการต่อต้านคอร์รัปชัน สถานการณ์จะเลวลง แต่ถ้าช่วยกันทำ ผลไม่ดีขึ้นก็คงไม่เลวลง และหวังว่าจะได้ร่วมทำงานกับราชการที่ให้ความสนใจในเรื่องนี้ ถ้ามหาวิทยาลัยจะมีส่วนร่วมหรือมีข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อภาคีเครือข่ายฯ ก็จะได้

สรุปการอภิปรายของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

กรรมการสภามหาวิทยาลัย แสดงความชื่นชมที่นายประมนต์ สุธีวงศ์ ได้สละเวลา กำลังกายกำลังใจทุ่มเทให้กับงานนี้ เรื่องภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เป็นเรื่องไม่ไกลตัว มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งบ่มเพาะเยาวชนควรเข้าร่วมกับภาคีเครือข่ายฯ เพื่อช่วยปลูกฝังให้นักศึกษาเป็นคนดี กรรมการอภิปรายสรุปดังนี้

1. มหาวิทยาลัยฯ สามารถมีส่วนร่วมร่วมกับภาคีเครือข่ายฯ ในเรื่องการปลูกฝังให้นักศึกษาไม่ยอมรับเรื่องคอร์รัปชันและร่วมแสดงพลังซึ่งพลังของนักศึกษาเป็นพลังที่ค่อนข้างบริสุทธิ์ สังคมจะรับฟัง จึงควรหาทางส่งเสริมเรื่องนี้

อธิการบดีแจ้งว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้ทำหลายสิ่งซึ่งสนับสนุนการรณรงค์เรื่องคอร์รัปชัน จึงคล้ายกับเป็น commitment ระดับหนึ่งของ มจร. กล่าวคือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้กำหนด ค่านิยมหลัก (core value) ของ มจร. ว่า “Professionalism and Integrity” หมายถึง ความเป็นมืออาชีพ และ ยึดมั่นและยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง มีการหารือกับรองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาในแง่ของการยึดมั่นบนความถูกต้องว่า นักศึกษา มจร. จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประเทศชาติได้อย่างไร และได้พิจารณา Code of Honor ของนักศึกษาทั้งหมด 9 ข้อ ยุบรวมหลักสำคัญได้ 4 ข้อซึ่ง Integrity เป็นเรื่องหนึ่งที่มีความชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องคอร์รัปชัน ขณะนี้สโมสรและองค์กรนักศึกษายังไม่เข้มแข็งแต่ได้พยายามสร้างให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และหวังว่าจะสามารถชักจูงนักศึกษามาเพื่อพูดคุยเรื่อง Integrity มากขึ้น

อธิการบดีเชื่อว่าผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นจุดเริ่มต้นของหลายๆ สิ่งโดยเฉพาะเรื่องคอร์รัปชัน จึงควรมี debate ในเรื่องนี้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้คิดว่าผลประโยชน์ทับซ้อนคืออะไร มีผลกระทบอย่างไร นอกจากนี้ในการปฐมฤกษ์เทศกาลกรใหม่ ได้แจ้งว่าในฐานะอาจารย์ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี และเมื่อประมาณ 6 เดือนที่แล้วเคยหารือในกลุ่มผู้บริหารว่า มจร. ควรร่วมเป็นสมาชิกการต่อต้านคอร์รัปชัน แต่ยังมีได้แจ้งไปจึงขอแจ้งไว้ ณ ที่นี้เพื่อเป็น commitment ที่จะต้องทำสิ่งเหล่านี้ต่อไป

2. คำว่า “หมาเฝ้าบ้าน” คนไทยบางคนอาจคิดว่าไม่เหมาะสม แต่เลือกใช้คำนี้เพราะจำง่าย ตรงไปตรงมา เหมาะสำหรับโครงการนี้ คนส่วนใหญ่ไม่ขัดข้อง ไม่คิดว่าเป็นคำหยาบ และกลุ่มสื่อมวลชนชอบ

3. สังคมไทยเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อ มีการให้ผลตอบแทน แต่เป็นบ่อเกิดคอร์รัปชัน คำว่า “คอร์รัปชัน” ไม่มีการนิยามไว้ ความแตกต่างหรือเส้นแบ่งระหว่าง “การตอบแทน” ด้วยความชื่นชม กับ “คอร์รัปชัน” ดูได้จากจิตสำนึก เจตนาที่ให้ กล่าวคือ ถ้าให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ไม่หวังประโยชน์ ไม่เอาเปรียบคนอื่น ให้อย่างมีความสุขในผลงาน และความดีของผู้ที่รับ นับเป็นการเอื้อเฟื้อ แต่ถ้าให้แล้วหวังผลตอบแทน ต้องการเอาเปรียบคนอื่น ต้องการได้งาน เรียกว่าโกง เป็นคอร์รัปชัน

คำว่า “คอร์รัปชัน” กับ “การตอบแทนด้วยความเอื้อเฟื้อ” แยกลำบาก ซึ่งในขั้นนี้อาจหมายความว่า โกง เช่น ภาคเอกชนอยากได้งานแล้วไปขมขู่/หลอกลวง (bluff) เจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้เปรียบ เรียกว่าโกง เจ้าหน้าที่เรียกร่องเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับเอกชนก็นับว่าโกง เรื่องการให้หรือการจ่ายมีมาตลอด ภาคธุรกิจเอกชนก็มีส่วนผิด เรื่องเช่นนี้มีมากจึงต้องออกมารณรงค์ ต้องมีวิธีทำให้ละเอียดแล้วให้สำนึกว่าไม่ควรเข้าไปมีส่วนร่วม แต่กรณีสารวัตรใหญ่ไปแต่งงานกับลูกสาวเจ้าของบ่อนการพนันซึ่งเป็นเจ้าพ่อใหญ่ ธุรกิจมหาศาล เรื่องดังกล่าวไม่ได้อยู่ในเป้าหมายของภาคีฯ ที่จะเข้าไปแก้ไขเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคน ขณะนี้ภาคีฯ พยายามแก้ไขเรื่องที่เป็นระบบก่อน เพราะระบบทำให้เกิดกระบวนการซ้ำซาก ถ้าใช้ระบบนั้นก็จะทุจริตได้

4. “ผลประโยชน์ขัดแย้ง หรือ ผลประโยชน์ทับซ้อน” (Conflict of Interest) เป็นคอร์รัปชันเชิงนโยบาย หรือไม่นั้นไม่แน่ใจ อาจเป็นเรื่องบุคคลมากกว่าเป็นเรื่องขบวนการ แต่ที่น่าเป็นห่วงคือเมื่อพูดถึงคอร์รัปชันเชิงนโยบาย เช่น การจัดสรรงบประมาณให้กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคม แล้วใช้เงิน

สร้าง property ให้เกิดขึ้นเพื่อสร้างเสียง นับเป็นคอร์รัปชันเชิงนโยบาย ซึ่งเรื่องนี้ ภาคฯ พยายามตรวจสอบว่าโครงการนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือไม่ ถ้าไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมก็จะมีผลกระทบ

ข้อกฎหมายเกี่ยวกับ “ผลประโยชน์ทับซ้อน” ของราชการยังไม่มี แต่ในภาคธุรกิจจะมีจรรยาบรรณอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ กรรมการของแต่ละบริษัทมีหน้าที่ควบคุมไม่ให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น เช่น ผู้ถือหุ้นที่มีผลประโยชน์อยู่กับที่ใดที่หนึ่ง แล้วเอาบริษัทไปทำธุรกิจด้วยถือว่าไม่ถูกต้อง

5. Social Media เป็นเครื่องมือที่มีพลังมาก กรณีที่มี website หรือเครื่องมือคล้ายๆ กับวิกิพีเดีย เมื่อพบเห็นสิ่งใดสามารถเล่าเรื่องผ่าน media ได้ น่าจะทำให้ได้ผลดีพอสมควร ถ้าภาคีเครือข่ายฯ สนใจ คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์จะนำนักศึกษาไปช่วยทำ นายประมนต์ สุธีวงศ์ แจ้งว่า ภาคีเครือข่ายฯ ทำเรื่องนี้อยู่บ้างแล้ว ถ้ามีทีมงานช่วยทำให้น่าสนใจ ใช้ง่าย จะเป็นประโยชน์มาก

6. การรณรงค์คอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ดีมากสำหรับคนไทย แต่ให้ข้อคิดว่าการดำเนินการควรอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น กฎหมายมาตรา 103/7-8 ซึ่งเป็นประกาศของ ป.ป.ช. เสนอคณะรัฐมนตรีว่า ครุภัณฑ์การวิจัยต้องมีราคากลาง ต้องบรรยายละเอียดว่าใช้อะไร เทาไร นักวิจัยต้องมีคุณสมบัติอย่างไร กฎหมายเช่นนี้ทำลายระบบอุดหนุนการวิจัย เรื่องผู้รับเหมาก็เช่นเดียวกัน ต้องส่งใบเสร็จทุกใบให้ ป.ป.ช. ถ้า ป.ป.ช. เห็นอะไรผิดปกติก็ส่งให้สรรพากร นับเป็นเรื่องปลีกย่อยเกินไปเพราะใบเสร็จการก่อสร้างแต่ละครั้งมีจำนวนมาก เมื่อส่งให้ ป.ป.ช. แล้ว ป.ป.ช. เก็บที่ไหน ตรวจสอบอย่างไร จึงต้องดูความเหมาะสม ไม่ให้เป็นการทำลาย productivity ซึ่งทำให้เกิดความเสียหาย

นายประมนต์ ยอมรับว่าการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเป็นปัญหา ภาคีเครือข่ายฯ รับไปประสานกับ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาและปรับปรุงให้เหมาะสม โดยเจตนาการป้องกันคอร์รัปชันต้องไม่สร้างปัญหา

7. คอร์รัปชันที่เกิดจากการให้ กับ การรับ สาเหตุใดเกิดมากกว่ากันยากที่จะหาข้อมูล อาจขึ้นอยู่กับโอกาส ขั้นตอนการทำงาน เช่น การแข่งขันประกวดราคา ผู้รับเหมาเป็นฝ่ายเสนอให้เพื่อให้ได้งาน เมื่อตรวจรับงานคณะกรรมการตรวจรับอาจเป็นผู้เรียกร้อง แต่จะเริ่มจากฝ่ายใดก็ตามต้องมีการรณรงค์ต่อต้านทั้งสิ้น

ร้านค้าที่ตั้งบนฟุตบาท กีดขวางทางเดินเป็นการคอร์รัปชันหรือไม่ ไม่แน่ใจ แต่ผิดกฎหมายแน่นอน เรื่องเช่นนี้เป็น Public Interest โดยมีปัญหาสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องคือ ถ้าผิด คนจนจะบอกว่าเขาต้องมีที่ทำมาหากิน ซึ่งเรื่องดังกล่าวควรให้ กทม. ดำเนินการ

8. กระบวนการในการทำงานของระบบราชการอาจก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน เช่น การจัดซื้อจัดจ้างซึ่งมีกระบวนการค่อนข้างช้า ทำให้บริษัทเอกชนเข้ามาจัดตั้งทีม/คน เรียกว่า lobbyist หรือ coordinator มีการให้สินบน ผลประโยชน์ หรือการติดต่อเจรจากัน เช่น อเมริกาก็มีระบบ lobbyist กรณีนี้จะตีความว่าอย่างไร ดังตัวอย่างงานราชการรายหนึ่ง มีกำหนดสิ้นสุดสัญญา 1-2 ปี ในระหว่างการทำงานมีการเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้ดูแลหลายคนเนื่องจากสิ้นสุดวาระหรือปัจจัยต่างๆ เอกชนจะมองว่าเหตุดังกล่าวทำให้งานล่าช้า จึงเข้าไปดำเนินการเพื่อให้งานแล้วเสร็จตามกำหนด ซึ่งเป็นที่มาของการให้สินบน กรณีนี้จะแก้ไขอย่างไร เพราะส่งผลต่อการผลิตนักศึกษาแล้วเข้าไปอยู่ในภาคเอกชน และไปพบปะเดินเหล่านี ซึ่งในความเป็นจริงยังมีเรื่องทำนองนี้อยู่มาก

นายประมนต์ สุธีวงศ์ แจ้งว่าเป็นเรื่องยากที่จะตอบเฉพาะเรื่อง เพราะในแต่ละเรื่องมีกระบวนการต่างกัน ในแต่ละกระบวนการก็มีทั้งที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหา ถ้าเป็นเฉพาะเรื่องต้องดูว่า เรื่องที่มีกระบวนการแล้วเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจใช้ดุลยพินิจได้นับเป็นจุดอ่อนที่สุด เพราะเป็นต้นกำเนิดของการเกิด lobby หรือ ไม่ lobby ถ้ากระบวนการชัดเจนและตรงไปตรงมาไม่ต้องใช้ดุลยพินิจมาก จะช่วยได้มาก สิ่งที่ภาคีเครือข่ายฯ ทำคือผู้เชี่ยวชาญจะไปดูสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เฉพาะทาง โดยมีข้อเสนอของภาคีฯ ที่ต้องสอดคล้องกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมุ่งหวังจะแก้ปัญหาได้

9. ภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน มีอาสาสมัครมาช่วยทำงานจำนวนมากไม่แน่นอน บางโครงการมีคนมาก บางโครงการมีคนน้อย งานที่ทำเมื่อได้ผลสรุปแล้วคณะทำงานภาคีเครือข่ายฯ จะเสนอหน่วยงานใดเพื่อรองรับว่า

คณะทำงานดำเนินงานกฎวัตถุประสงค์แล้ว เพื่อประกาศใช้ หรือจะให้มืผลต่อรัฐบาลหรือไม่ ภาคีเครือข่ายฯ มีอำนาจหรือไม่ ระยะเวลาเป็นอย่างไร จะสิ้นสุดเมื่อใด

นายประมนต์ แจ้งว่างานที่ภาคีเครือข่ายฯ ทำถูกต้องครบถ้วนตามหลักวิชาการทั้งหมดหรือไม่ คงมีข้อโต้แย้ง แต่ในส่วนที่ภาคีฯ สรุปแล้วส่งไปยังหน่วยงานที่คิดว่ารับผิดชอบได้นั้น ต้องผ่านการกลั่นกรองดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ กระบวนการทั้งหมดไม่มีอะไรที่ขาวและดำ เป็นการเรียนรู้และปรับปรุงต่อเนื่อง คงไม่มีที่สิ้นสุด

นายกสภามหาวิทยาลัย ขอขอบคุณที่คุณประมนต์ สุธีวงศ์ ประธานภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน ได้กรุณาสละเวลามาให้ความรู้เรื่องภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน แก่กรรมการสภามหาวิทยาลัย และผู้บริหาร หวังว่าจะได้ช่วยกันแก้ไข และสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติต่อไป

.....